

Дальтон-технологія - інноваційна технологія самореалізації та самовдосконалення учнів.

Дальтон-технологія - назву ця технологія дістала від міста Дальтон в США, де вперше була створена така школа, яка спочатку називалася «Дитяча університетська школа», американським педагогом Хелен Паркерхерст. Зараз ці школи поширилися в США, Голландії і багатьох інших країнах. Хелен Паркерхерст поставила своїм завданням знайти нові підходи організації життєдіяльності дітей в освітньому процесі. Протягом декількох років Хелен Паркерхерст експериментувала в своїй особистій школі, яка складалася тільки з однієї класної кімнати. В результаті наполегливої роботи з'явився так званий «лабораторний план». План був розроблений таким чином, щоб об'єднати вчителів та учнів в досягненні індивідуалізованих цілей навчання.

Дальтон-план — це метод роботи, «спосіб життя», в рамках якого створюються умови, які забезпечують оптимальне розкриття кожного учня. Мета дальтон-плану — навчити учнів самостійно здобувати знання, за допомогою добре складених дальтон-завдань, в яких розкривається зміст певного розділу, що вимагає засвоєння. Тому вчитель із самого початку не повинен вимагати надто багато від учня. Можна швидше очікувати гнучкості, винахідливості, працездатності, якщо всі запропоновані завдання відповідають розумовим здібностям учня. Найгірше, якщо запропоновані завдання вищого рівня складності учня. Учень повинен розуміти, що від нього вимагається, перш ніж він зуміє правильно розподілити час і заняття для систематичної роботи над її виконанням. Лише зрозуміла робота, збуджує інтерес, і заставляє зростати творчі здібності учня.

1 Принципи Дальтон-плану.

Дальтон-план — це поєднання кабінетного навчання з освітнім процесом, заснованим на трьох принципах: свобода; самостійність; співпраця. Усі ці принципи об'єднуються провідним принципом — принципом гуманізму.

Принцип свобода. Це право вибору учнем теми місця, партнера, джерел знань, темпу, форм і способів роботи. Але ця свобода поєднується з відповідальністю: учень здійснює самоконтроль, взаємоконтроль, але остаточно рівень досягнення мети оцінює вчитель за кожним виконаним завданням. Кожний учень індивідуально звітує перед вчителем. Таким чином, свобода поєднується з відповідальністю. Навчально-виховний процес організовується таким чином, щоб учні за допомогою вчителя вибирали для себе оптимальні шляхи опанування знаннями, уміннями і навиками. Крім того учні вчаться розпоряджатися наданою свободою і несуть відповідальність за користування цією свободою. Результатом є висока мотивація до участі в навчальному процесі. При цьому важливу роль вчитель зберігає за собою (керує, стимулює, зберігає свободу, контролює і навчає).

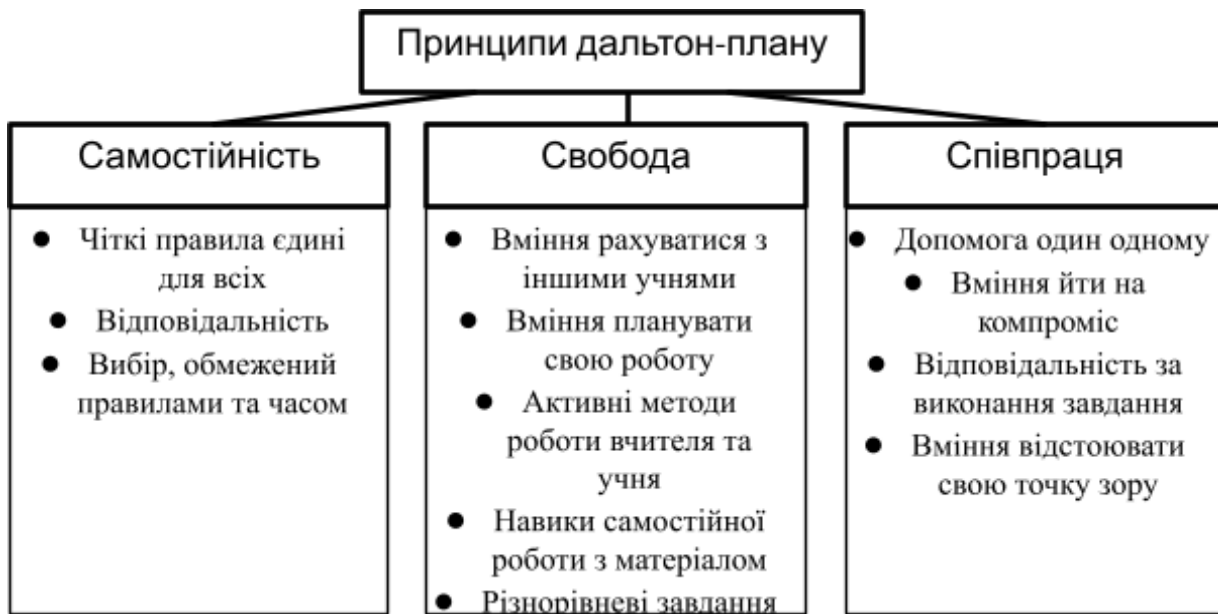
Принцип самостійність. Спонукає учнів до самостійної діяльності, до власних відкриттів. В цьому випадку все запам'ятовується краще, оскільки учень бере участь в активному процесі запам'ятовування, а не в пасивному. Важливо при цьому те, що учні вчаться ефективно витратити свій час. Для організації самостійної роботи учня вчителю потрібно:

- чітко сформулювати завдання;
- встановити реальні терміни для виконання завдань;
- підготувати диференційовані завдання для «швидких» і «повільних» учнів;
- вказати допоміжні джерела інформації;
- визначити чіткі правила поведінки, надаючи можливість вільного переміщення при виконанні завдань, не заважаючи роботі інших учнів.

Принцип співпраця. Співпраця — це вибір форми навчально-пізнавальної діяльності: індивідуальний, парний, в малій групі. Учень має право звертатися за допомогою до кого завгодно: до учнів, батьків, вчителя. Він не повинен боятися визнати, що чогось не знає. Це дає можливість учням вчитися поважати іншу людину, уміти її вислухати, зрозуміти, знайти з нею контакт, вчитися приймати спільні рішення, довіряти

один одному, вчитися допомагати іншим відповідати за працю в групі. Роль вчителя полягає головним чином в тому, щоб вказати, де і як шукати відповідь на питання.

Ці принципи можна відобразити в наступній схемі:

Основна ідея дальтон-технології полягає в наступному: працюй з ким хочеш, запитуй кого хочеш, але відповідати за виконання завдання будеш сам.

2 Характеристика компонентів дальтон-плану

Всі ці позиції даної технології реалізуються через дальтон-план, що включає **три компоненти: завдання, лабораторію і будинок**.

Завдання. Завдання є дуже важливим елементом (складають основу дальтон-технології), в яких описується навчальний матеріал для самостійного засвоєння учнями до заданого терміну. Тому вони мають бути ретельно продумані, чітко розроблені, їх виконання не повинне викликати жодних проблем в учнів. Мінімальна програма розроблених завдань включатиме лише найосновніші елементи прохідного курсу, і виконання цієї програми не потребує особливої напруги з боку слабких учнів. Середня програма задовольнить наступну групу середніх учнів, максимальна ж буде вибрана найбільш талановитими і підготовленими учнями класу. У міру того, якщо

який-небудь учень відчує себе більш впевненим та підготовленим, що завжди неминучий результат Дальтон-плану, він може перейти в іншу групу. Правильно складена програма завдань відіграє роль помічника вчителя і частково замінює його. У кожному завданні визначається завдання (проблема), а самі завдання формуються на різнорівневій основі. Можуть бути завдання дослідницького характеру з постановкою експерименту, розробкою проекту і так далі. Завдання можуть обмежуватися навчальною програмою або виходити за її рамки. Виконання завдання не лише перевіряється вчителем індивідуально в кожного, але і дається перевірна робота для всіх, саме вона і оцінюється. За кожне завдання оцінка не ставиться, а лише наголошується на його виконанні і дається усна оцінка вчителем.

Вимоги до завдань:

- завдання диференційовані, тобто носять різнорівневий характер;
- охоплюють достатній об'єм навчального матеріалу;
- чітко формулюється мета завдання, а значить, і його результат;
- зрозуміло сформульовані;
- мають бути цікаві для учня;
- розраховані на можливість, учня самостійно впоратися з ними (для цього в завданнях даються вказівки, література, термін виконання);
- передбачаються різні форми роботи, можливість для співпраці з іншими;
- передбачається можливість для обліку, самоконтролю і контролю (наприклад, виступ в групі і ін.);
- учневі повинно бути зрозуміло, коли і до кого можна звертатися за допомогою;
- передбачає попереднє і подальше обговорення;
- представляє для учня певне випробування;
- передбачає досягнення як якісних, так і кількісних показників.

Саме завдяки такої підбраної системи завдань, які виконує учень і здійснюється перш за все його індивідуальний розвиток.

Лабораторія. Це час відведений для самостійної роботи учня над завданнями, а також для участі в навчальних заняттях.

Будинок. Це умови, наближені до домашньої свободи: наявність місця, де учневі комфортно працювати, свобода вибору, з ким виконувати роботу, наявність групи консультантів, психолога тощо.

Форми реалізації дальтон-плану:

- класний урок;
- колективний урок;
- лабораторне заняття;
- конференція.

Класний урок

Це традиційний урок, що має своїй на меті головним чином засвоєння теорії і відпрацювання умінь і навиків, їх закріплення. Можуть бути лекції, контрольні уроки, уроки колективної рефлексії, тобто це — складова частина класно-урочної системи.

Колективний урок

На такому уроці виявляється проблема, яка з'явилася в результаті діяльності різних учнів, але є загальною для певної групи. Вчитель є учасником і організатором обговорення, а учень учасником і суб'єктом організованої діяльності. Результатом колективного уроку буде вирішення проблеми і вихід на подальшу діяльність через питання, які виникли в результаті виконання завдань. На таких уроках не можна: читати лекції; відступати при обговоренні від заявленої теми; ігнорувати чиюсь думку; робити висновки, що носять закінчений характер; давати оцінку виступам.

Під час такого уроку учень працює індивідуально (у своєму темпі), в парі або групі. Він може виступати на занятті як репетитор для інших. Крім того, в ході заняття може консультуватися з вчителем з приводу виникаючих питань.

Лабораторне заняття

На таких заняттях не можна організовувати загальне обговорення проблем, втручатися в індивідуальну і групову роботу без необхідності. Вчитель тут має велику можливість спостерігати за діяльністю дітей: як вони працюють самі, з іншими дітьми тощо. Вчитель консультує учнів, розмовляє з учнями по виконаних ними завданнях, приймає заліки, дає нові завдання. Ознаки лабораторного заняття: наявність місця, де зосереджена необхідна література, посібники, довідники тощо; тривалий проміжок часу, в перебігу якого лабораторія працює, щоб учень міг зануритися у виконання свого завдання; присутність одного або декількох консультантів.

Конференція

Її відмінна риса полягає в обговоренні теоретичного питання, бажано інтеграційного характеру. Ознаки: необхідність підготовчого періоду; виступи у формі доповідей, а не повідомлень, тобто з власною точкою зору.

Система занять вишиковується приблизно так: можуть проводитися спеціальні заняття по вивченню нових знань, дискусії, конференції, але обов'язково мають місце «лабораторії» у формі Дальтон-години, Дальтон-дня, Дальтон-тижні.

Функції вчителя на дальтон-уроці:

- мотиваційна;
- коректуюча;
- рефлексивного аналізу (у вигляді доброзичливих висловлювань, позитивного програмування, підтримки);
- інструктивна (надає вказівки, інструкції);
- контролююча;
- психологічної підтримки;
- консультаційна.

3. Робота за дальтон-технологією

Як і в будь-який метод дальтон-технологія має свої позитивні та негативні сторони. До позитивних сторін можна віднести наступне:

- індивідуалізація процесу вчення;
- розвиток здатності вибору;
- активний спосіб навчання;
- стимулювання розвитку індивідуальних талантів і здібностей;
- розвиток уміння самооцінки;
- розвиток відчуття відповідальності;
- розвиток уміння співпраці;
- розвиток власних ідей;
- можливість експериментувати в рамках нового способу життя;
- вироблення уміння працювати зі всякого роду довідковою літературою.

А деякі моменти в організації дальтон-уроків, а саме трудомісткість в складанні дальтон-завдань; необхідність складання завдань для кожного учня; велика підготовча робота; створення відповідних умов для виконання дальтон-завдань; організація консультацій після основних уроків для виконання дальтон-завдань — відносяться до негативних сторін даної технології.

Робота за дальтон-технологією в поєднанні з іншими технологіями може сприяти поліпшенню знань учнів, підвищенню самооцінки, збільшенню самостійності при вивченні предмету. При цьому учні не отримують перевантаження, адже, працюватимуть з цікавістю та з тим темпом роботи, який притаманний лише їм, безпосередньо кожному учневі. Слід звернути увагу на те, що без врахування психологічних особливостей, природних здібностей, особистого досвіду учня, а також самого простору спілкування особистісно-орієнтований підхід у навчанні не дасть потрібного результату.

Розглянемо, як приклад, як можна провести дальтон-план з інформатики.

Перший етап — класний урок.

Тип уроку: лекція (пояснення нового матеріалу).

У кінці уроку учні отримують завдання різного типу складності.

Другий етап — колективний урок (вчитель виступає як координатор: допомагає учням у вирішенні певних проблем).

Третій етап — лабораторія (учні виконують отримані завдання, працюють індивідуально або в парі чи в групі).

Четвертий етап — контрольне тестування.

Висновки

Отже, дальтон-технологія дозволяє здійснювати особистісно-орієнтований підхід до навчання: дає учням можливість розкрити внутрішні потенціали, заставляє самостійно працювати з різними джерелами інформації, навчає їх вибирати важливе, аналізувати, порівнювати, експериментувати і робити певні висновки, які можна перевірити або теоретичним шляхом, або за допомогою експерименту. У вчитель при цьому виступає як координатор або консультант. Від того, як організоване навчання, залежить крок учнів у подальше життя. Саме творче ставлення до знань формує життєву позицію. Якість навчання в сучасних умовах залежить від уміння викладача використовувати інноваційні технології в конкретних умовах для кожного уроку. Вони проектують кінцеві якості учня і гарантують у майбутньому конкурентоспроможність випускників на ринку праці.

Підводячи підсумки, можна зробити висновок що, використання під час вивчення курсу інформатики інноваційних технологій навчання значно підвищує інтерес учнів до даної дисципліни та забезпечує зростання ефективності засвоєння навчального матеріалу. Практика показує, що при використанні різних інноваційних методів навчання, учні запам'ятовують:

- 70% того, що висловлювали самі;
- 80% того, що робили самі.

Поліпшується не тільки запам'ятовування матеріалу, але і його ідентифікація, використання у повсякденному житті.

Новітні технології навчання передбачають не просто отримання знань, а творче відношення до них, сприяють розвитку таких особистісних якостей як

комунікабельність, співробітництво, уміння відстоювати свою точку зору, йти на компроміси, тощо.

Також інноваційні технології сприяють формуванню і вихованню освіченого, творчого, професійно здібного кваліфікованого робітника.

Отже, інноваційні технології заслуговують на право поповнити традиційні форми навчання і виховання учнів.

Список використаних джерел:

1. Пометун О.І. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. Посіб./О.І.Пометун, Л.В.Пироженко. за ред.. О.І.Пометун. – К.:Видавництво А.С.К., 2004.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. - К. : Академвидав, 2004.-352 с. (Альма - матер)
3. Організація навчального процесу в сучасній школі: Навчально - методичний посібник для вчителів, керівників навчальних закладів, слухачів ІПО / М. В. Гадяцький, Т. Н. Хлебнікова. - Харків : Веста : Видавництво «Ранок», 2004. - 136 с. - (Серія «Управління школою»).
4. Коньшева, А.В. Воспитание и обучение по Дальтон-плану./ А. В. Коньше-ва. — М, 2004. — 214 с.
5. Запрудский Н.И. 3-33 Современные школьные технологии: Пособие для учителей. — 2-е изд. / Н.И. Запрудский.— Мн., 2004.— 288 е.— (Мастерская учителя).
6. Проектна діяльність у школі / Упоряд. М.Голубенко. – К: Шк.. світ, 2007.
7. Гранкіна Т.О. Інформаційні технології як засіб контролю знань / Т.О. Гранкіна, В.В. Кармазіна— К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2004. — С. 42-43.
8. Марценюк С. Впровадження інноваційних комп'ютерних методів навчання /С. Марценюк // Освіта. Технікуми, коледжі. — 2004. — №2(8). — с. 10-11.
9. О.М. Пехоти Освітні технології: [навч.-метод. посібник]/О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська. – К.: А.С.К., 2004. – 256с.

10. Поцюрко Р. Запровадження інноваційних форм і методів навчання / 1. Р.Поцюрко // Освіта. Технікуми, коледжі. - 2002. - №2(3). - с. 22-23.
11. <http://www.pedagogikafine.ru>
12. <http://www.shkolnymir.info>
13. http://elenamalina.ucoz.net/load/dalton_tekhnologija/1-1-0-1
14. <http://festival.1september.ru>
15. <http://nauka-pedagogika.com>